

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

AUTOGOL

...ILI SARADNJA ...

EKSPERTI, PA I POLITIČARI, SMATRAJU DA JE SARADNJA U ENERGETICI NEOPHODNA I EVROPI I RUSIJI

NJUJORK, LONDON – Eksperti u većini ne smatraju realnim da dođe do bitnijeg poremećaja u snabdevanju Evrope ruskim gasom i naftom, jer su obostrani interesi i u hladnoratovskim vremenama nadjačavali političke sukobe, poput sadašnjeg vezanog za krizu oko Krima. Philip Verleger, iz konsultantske firme PKVerleger, konstatuje za **Bloomberg** da bi posledica politike EU da smanji zavisnost

od ruskih energetske sirovina bile veće cene gasa u Evropi, odnosno pucanje u svoju nogu". Prema podacima Međunarodnog trgovačkog centra, ogranka WTO, Rusija je u 2012. izvezla u Evropu i SAD sirove nafte, goriva i industrijskih sirovina na bazi gasa ukupne vrednosti oko 160 milijardi dolara. Evropske članice Međunarodne agencije za energiju (IEA) pokrile su iz Rusije u 2012. 32% ukupnog uvoza tih sirovina. Prema poslednjim dopunama ugovora iz marta 2013. godine, Kina bi mogla da udvostruči uvoz nafte od Rosnjefta na preko 620.000 barela na dan, ugrožavajući poziciju Nemačke, kao najvećeg uvoznika ruske nafte, konstatuje Bloomberg. Međurim, problemi Moskve u smanjenju njene zavisnosti od evropskih kupaca su manjak cevovoda ka Aziji, kao i konkurencija snabdevača sa Bliskog istoka, navodi Kahn. **Bussines Insider** piše da ruski gasovodi s kapacitetom od oko 140 milijardi kubnih metara godišnje idu prema Evropi, dok transportni kapaciteti prema Kini iznose 14 milijardi kubika.

BRISEL, MOSKVA - Od ruskih energetske sirovina zavisi 25 evropskih država, koje više od 75 odsto svojih potreba za naftom i gasom zadovoljavaju isporukama iz Rusije, ali **Reuters** ukazuje na osam ex-socijalističkih zemalja EU čiji je stepen zavisnosti takav da će pružati otpor uvođenju trećeg stepena, odnosno ekonomskih sankcija EU prema Moskvi. Ot tih osam, jedino Rumunija može da opstane na

BERLIN - "Nema alternative, ali ni razloga za strah", rekao je nemački ministar privrede i energije Sigmar Gabrijel, komentarišući, kako je rekao "lažni utisak" da Nemačka ima bezbroj alternativa ruskom gasu. "Razumne alternative nema", rekao je Gabrijel, ali dodaje da se "čak i u najmračnijim vremenima 'hladnog rata' Rusija držala svojih ugovora". **DPA**

sopstvenoj proizvodnji nafte i gasa, ali, kao i Slovenija ima jake izvozne poslove na rusko tržište. Bugarska oko 90% potreba za gasom pokriva iz Rusije. Njena jedina rafinerija nafte je pod kontrolom ruskog Lukoila i prerađuje rusku naftu, dok su dva reaktora bugarske nuklearke ruske proizvodnje, rade na ruskom gorivu i daju zemlji preko 40% električne energije. U 2012. godini Češka je 66% gasa uvozila iz Rusije, a ruska firma TVEL prodaje ČEZ-u gorivo za njene nuklearke. Mađarska uvozi 80% gasa iz Rusije, a nedavno je sa Rosatomom potpisala ugovor o proširenju nuklearke Paks, koja podmiruje oko 40\$ mađarske proizvodnje struje. Litvanija je gotovo u celini zavisna od uvoza ruskih energenata, dok Poljska 90% uvoza nafte pokriva iz Rusije, kao i više od pola uvoza prirodnog gasa. Najzad, Slovačka je bezmalo 100% oslonjena na ruski gas, a njen budžet na zaradu od tranzita ruskog gasa preko teritorije te zemlje. Reuters odatle izvlači zaključak da će ovih osam zemalja pružiti otpor eventualnom uvođenju trećeg stepena – ekonomskih sankcija Rusiji.

VARŠAVA - Poljski premijer Donald Tusk predložio je u subotu, 29. marta, formiranje EU energetske unije radi jačanja energetske sigurnosti i smanjenja zavisnosti od Rusije. Energetska unija zasnivala bi se na šest tačaka uključujući radikalnu diverzifikaciju energetskih izvora, „rehabilitaciju“ uglja, veću eksploataciju škriljnog gasa i zajedničke nabavke gasa radi postizanja bolje cene. Američki LNG takođe

treba da igra ulogu u evropskoj energetskej diverzifikaciji, rekao je on. Imajući u vidu opasnost od potencijalne gasne krize Evropa bi, prema rečima Tuska, trebalo da uspostavi efektivniji mehanizam „gasne solidarnosti“. U govoru na otvaranju jedne termoelektrane na jugu zemlje, poljski premijer se založio za povećanje EU finansijske pomoći u ovom sektoru, precizirajući da bi voleo da Brisel pokrije 75% troškova potrebne gasne infrastrukture, uključujući interkonetkore između zemalja članica. **Reuters, PAP**

BRISSEL – Predsednik SAD Barak Obama je prošle srede u Briselu nagovestio Evropskoj uniji da se ne oslanja previše na očekivanja da američki utečnjeni prirodni gas (LNG) može brzo i bitnije da nadomesti preveliku zavisnost od ruskog gasa. S druge strane, on je opciju izvoza američkog LNG-a u Evropu direktno vezao za zaključenje trans-atlantskog (EU-SAD) trgovinskog sporazuma, što ni optimisti ne očekuju pre kraja godine. Tek tada će, prema rečima Obame, „biti mnogo lakše odobravati licence za izvoz američkog LNG u Evropu“, prenosi **Reuters**. Obama je, ujedno, naglasio da „Evropa kolektivno mora da razmotri svoju energetskej politiku“.

VAŠINGTON - Stručnjaci agencije Fich navode da čak i ako bi se svih 37 američkih projekata o gradnji postrojenja za tečni prirodni gas (LNG), koji su u postupku usaglašavanja sa vlastima, preusmerili na izvoz, pokrili bi tek 68 odsto potreba Evrope. "Realno, američki LNG mogao bi udeo Gasproma na tržištu Evrope da smanji na 16 odsto, ali do 2018", smatraju eksperti Fich-a.

KIJEV – Ukrajina bi trebalo od 1. aprila da dobije novu cenu ruskog gasa, piše **Financial Times** i dodaje da sadašnji ugovori o ceni ruskog gasa početkom sledeće godine ističu i za Litvaniju, Estoniju, Mađarsku i Bosnu i Hercegovinu. Londonski poslovnik ukazuje da je i tim zemljama, osim Ukrajini, potrebna podrška u pregovorima sa Gazpromom. S druge strane, ruski list **Vedomosti** navodi da, u slučaju ukidanja dosadašnjih povlastica, gas za Ukrajinu ne bi koštao više 387 dolara za 1.000 kubnih metara, već oko 480 dolara. "Mi ćemo im platiti 387 dolara, i ako nam ispostave drugu cenu, svedjedno ćemo platiti 387 dolara. Mogu samo da nas tuže", poručio je ukrajinski ministar energetike Jurij Prodan (levo, na fotografiji u društvu EU komesara za energiju G.Oettingera. **Vedomosti** pišu, međutim, da je u četvrtak objavljeno da je budžet Ukrajine za ovu godinu koncipiran na ceni gasa od 480 dolara za 1.000 kubika.

BRISEL – Ukrajinska strana je u sredi, uz asistiranje predstavnika Evropske unije, počela u Briselu razgovore sa Slovačkom o uvozu prirodnog gasa reverzibilnim tokom iz Evropske unije. Predstavnici Ukrtransgasa i Eustreama, ukrajinske i slovačke gasovodne kompanije razmatrali su tehničke aspekte tog posla, saopštila je portparolka Evropske komisije Sabine Berger. Ukrajina raspolaže kapacitetima za uvoz

do 12 milijardi kubika gasa pravcem slovačkog gasovoda i dodatnih 7,2 milijarde iz Poljske i Mađarske, kazao je ministar energije te zemlje Jurij Prodan. On je rekao da će cena „EU gasa“ biti oko 400\$ za 1.000 kubika. **Bloomberg**. Ukrajinska državna gasna kompanija Naftogaz objavila je, istovremeno, u sredi da će od 1. maja povećati cene gasa za domaćinstva za 50%, što je bio jedan od uslova MMF-a za odobravanje (u četvrtak) paketa finansijske podrške vlastima u Kijevu od 27 milijardi dolara.

BUDIMPEŠTA – Mađaska državna elektroprivreda MVM kupiće 50+1% akcija budimpeštanskog snabdevača prirodnim gasom Főgáz od grada Budimpešte. Transakcija bi trebalo da se kompletira do kraja jula, objavila je mađarska Vlada stavljajući ovaj posao u okvire strategije nastavljanja s okrupnjavanjem snabdevanja gasom pod kapom MVM-a. MVM je u decembru 2013. potpisao ugovor o kupovini 49,8% udela nemačkog RWE u Főgázu a transakcija će biti finalizovana do sredine godine, posle dobijanja odobrenja od budimpeštanskog Gradskog veća. Fogaz ima 820.000 kupaca među domaćinstvima i u privredi, javio je **BBJ**.

DABLIN - Irska vlada dogovorila je prodaju dela državnog gasnog preduzeća Bord Gais u okviru privatizacionog programa koji je bio uslov za obezbeđenje međunarodnih kredita. Sektor za gas i električnu energiju - Bord Gais Energy biće prodat za 1,1 milijardu evra konzorcijumu predvođenom britanskom kompanijom Centrica. EU i MMF odobrili su Irskoj 2010. paket kredita od 85 milijardi evra pod uslovom da vlada u Dublinu polovinu sredstava dobijenih prodajom državne imovine upotrebi za uredno servisiranje javnog duga. **RTE**

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

BRISEL - Smernice o vrsti subvencija koje članice mogu da ponude industriji obnovljivih izvora energije, a da pri tom ne prekrše pravila EU o državnoj pomoći, neće praviti razliku između razvijenih i tehnologija OIE koje su još u razvoju. Prvobitna ideja Evropske komisije je bila da već u praksi razvijene tehnologije, ne bi trebalo da dobiju subvencije jer im nije potrebna pomoć u takmičenju sa ugljovodonicima i nuklearnom energijom. Smernice koje će sadržati i pravila o odobravanju državne pomoći energetski

intenzivnim sektorima, EU bi trebalo da objavi 9. aprila, a **Europeanvoice.com** je imao uvid u najnoviji predlog. Konkurs za dodelu većine subvencija za OIE će biti obavezan, ali postoji niz izuzetaka na koje se članice mogu pozvati, prenosi portal.

BERLIN - Industrijske kompanije u Nemačkoj biće oslobođene plaćanja nameta za OIE za postojeće elektrane u krugu pogona, kazao je nemački ministar privrede i energetike Sigmar Gabriel koji je time i formalno odbacio inicijalni plan koji je energetski intenzivnu industriju trebalo da košta oko 500 miliona evra. Prema tom planu, bilon je predviđeno da kompanije plaćaju 90% od naknade za OIE na struju proizvedenu u elektranama u okviru fabrika. Industrijske elektrane godišnje proizvode 50 TWh električne energije, a 25% te energije troši industrija, kako bi izbegla plaćanje naknade za OIE od oko 24 milijarde eura, koju uglavnom plaćaju kućanstva, piše **EMP**.

LJUBLJANA – Iznos ukupnih subvencija za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora u Sloveniji i za visoko efikasne kogeneracije uvećana je 32% prošle godine, na 118,5 miliona evra. Polovina toga otišla je u sektor solarnih elektrana, pokazuju vladini podaci. Ukupna proizvodnja iz OIE porasla je lane za 23%, na 803 gigavat časova (GWh), što čini oko sedam odsto potrošnje električne energije u Sloveniji. **Slovenia Times**

LONDON – Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) je odobrila Rumuniji kredit od 20 miliona evra za gradnju šest solarnih parkova ukupnog instalisanog kapaciteta od 50 MW. Sa ovim kreditom, odobrenim podfirmi portugalske elektroenergetske kompanije EDP za obnovljivu energiju, EBRD je do sada u rumunski energetske sektor investirao blizu 200 miliona evra ove godine, javlja u četvrtak **SeeNews**.

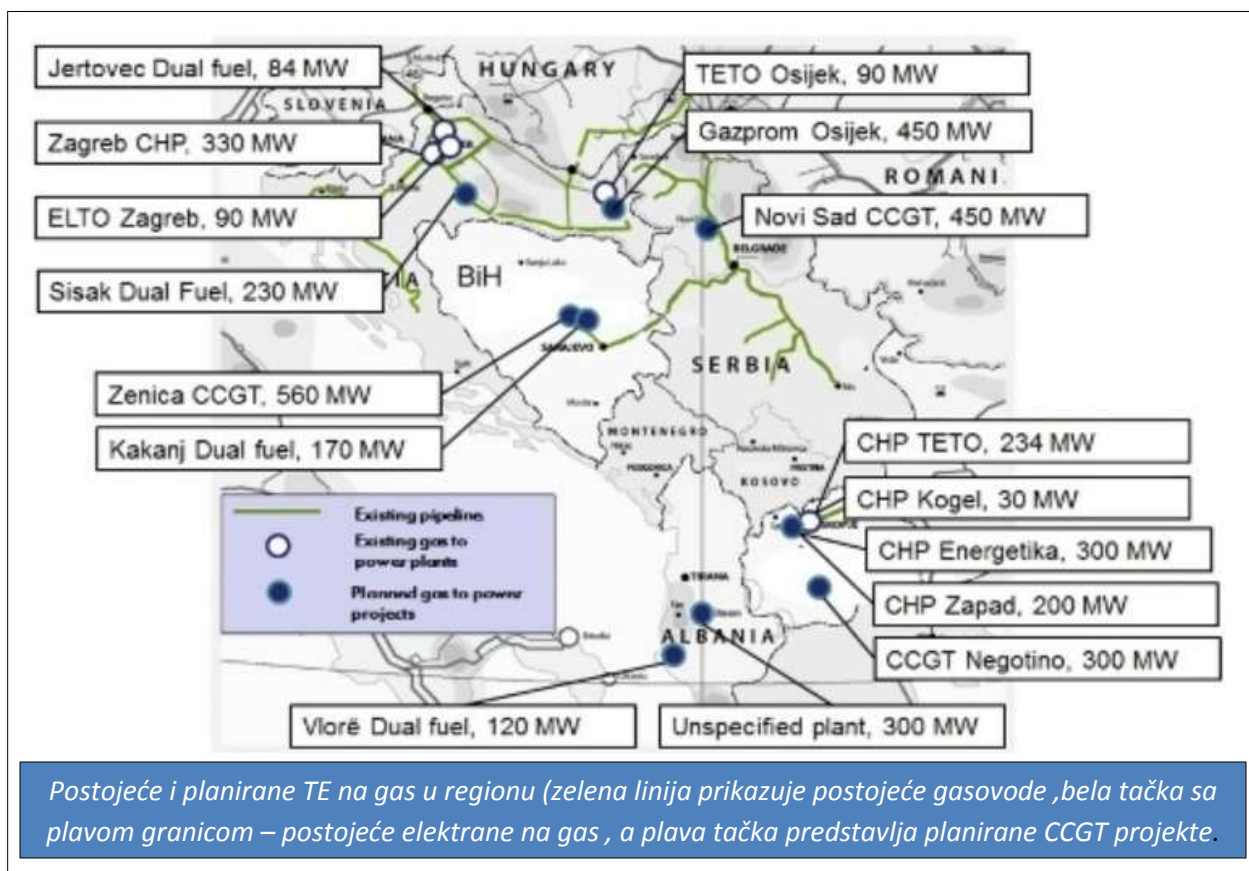

SUSEDI I REGION JUGOISTOČNE EVROPE

BUKUREŠT – Evropska banka za obnovu i razvoj pomagaće Rumuniji u formulisanju njene nacionalne energetske strategije, pri čemu posebno podržava njene planove u oblasti gasnih interkonekcija, kao i gradnje gasnog koridora sever-jug (Češka, Mađarska, Poljska, Slovačka, Rumunija i Hrvatska), saopštilo je u utorak ministarstvo energije u Bukureštu. Predstavnici EBRD-a su se u razgovoru sa rumunskim resornim ministrom Razvanom Nikoleskuom interesovali i o napretku procesa prodaje delova državnih elektroenergetskih kompanija Electrica i Oltenia Energy Holding. romania.insider.com

BRISSEL - EU komesar za energiju Gunther Oettinger zatražio je prošle nedelje, u pismu bugarskom ministru energije Dragomiru Stojnevu, objašnjenje za najavljene izmene Zakona o energiji koje treba da izuzmu bugarsku deonicu gasovoda Južni tok od uticaja Trećeg paketa EU energetske zakonodavstva. Amandmani, naime, predlažu da bugarska sekcija gasovoda bude tretirana kao interkonektor, prenosi 29. marta agencija **Focus** informaciju sa bugarskog nacionalnog radija.

LONDON – Britanska konsultantska firma Economic Consulting Associates (ECA) vidi za region jugoistočne Evrope (JIE) mogućnost uvećanja proizvodnje električne energije iz prirodnog gasa, koji trenutno igra malu ulogu u energetsom miksu zemalja tog područja. U prezentaciji pripremljenoj za Svetsku banku i Energetsku zajednicu, ECA ukazuje da su cene gasa trenutno nekonkurentne u poređenju sa proizvodnjom električne energije iz hidro-potencijala i lignita. Takođe, varijabilni troškovi proizvodnje struje iz gasa i dalje su iznad cene električne energije, koja varira između 20 i 40 evra za MWh. Uprkos toga, britanski eksperti optimizam vezan za prirodni gas zasnivaju na budućem pristupu novim izvorima snabdevanja, kao što su utečnjeni prirodni gas (LNG) i azerbejdžanski gas. Zatim, na istrošenosti postojećih elektrana, kao i potrebi zadovoljenja ekoloških i političkih obaveza. Pokazatelj uloge gasa u budućim planovima regiona ilustruje činjenica sa se planira gradnja ukupno 1.940 MW elektrana na gas samo do 2020. (Tabela) U analizi oni računaju i na dugoročni pad cena gasa u Evropi, sa prelaskom na

nabavke na spot tržištima, umesto kroz dugoročne ugovore, kao i zahvaljujući višku globalnih rezervi LNG-a na srednji i dugi rok. ECA ukazuje takođe da će ekonomski troškovi proizvodnje električne energije iz gasa biti niži u poređenju sa proizvodnjom iz termoelektrana na ugalj, imajući u vidu projektovani rast ekoloških nameta na njihove ukupne troškove. ECA međutim upozorava na potrebu novog pristupa, odnosno saradnje između sedam zemalja Z.Balkana, pa predlaže da se krene sa projektima koji će obuhvatiti manje podregione JIE. Takođe, neophodno je privući privatni sektor koliko je to moguće i sve objediniti unutar konzorcijuma, radi olakšanja finansijske konstrukcije, konstatuje se u izveštaju.

Energetika.NET

SOFIJA – Dva (od tri) inostrana distributera električne energije u Bugarskoj, austrijski EVN i češki Energo-Pro, najavili su da će tužiti vlasti te zemlje međunarodnoj arbitraži zbog mogućnosti da će ostati bez licenci

za rad, a njihova imovina biti nacionalizovana ako ne plate dugovanja tamošnjoj Nacionalnoj energetskej kompaniji (NEK), koja ne priznaju i tvrde da NEK duguje njima. EVN je prošlog utorka saopštio da je angažovao jednu međunarodnu advokatsku kancelariju, preko koje će tražiti odštetu ud Bugarske u visini milijardu evra ako Sofija realizuje svoje pretnje. Odšteta uključuje investicije od preko 600 miliona evra i 270 miliona koliko je koštala

licenca za rad. EVN takođe navodi da NEK njoj duguje 250 miliona evra na račun električne energije koju je po subvencionisanim cenama morala da otkupi od proizvođača obnovljivih izvora. Češki distributer Energo-pro je u sredu saopštio da je podneo tužbu sudu Svetske banke, Međunarodnom centru za rešavanje investicionih sporova, koja bi mogla biti aktivirana u slučaju neuspele arbitraže. Bugarski energetski regulator DKEVR je 19. marta saopštio da će oduzeti licence za rad ovim distributerima i trećem koji posluje u toj zemlji, češkom ČEZ-u ako ne isplate NEK-u dug od ukupno 350 miliona leva (175 mil.€). S druge strane, NEK je najavio kontratužbu lokalnom sudu protiv sve tri kompanije.

SOFIJA – Liberalizacija tržišta električne energije 2015. izazvaće u Bugarskoj skok cena struje za 30 do 40 odsto, ako se u međuvremenu ne poveća energetska efikasnost, upozoravaju eksperti. Na jednom skupu o toj temi, eksperti su preporučili vladi da podstakne izgradnju manjih proizvodnih kapaciteta u fabrikama, kao i velikim stambenim zgradama, radi pokrivanja sopstvenih potreba za električnom energijom, kao i da izbegne projekte mega elektrana i centralizovane proizvodnje energije. Valentin Kolev iz Bugarske energetske federacije ukazuje da je trenutno cena struje za građanstvo ispod troškova proizvodnje, a razlika ide na teret industrijskih potrošača. „Kada se ukine regulacija cena, neće biti nikoga da pokrije tu razliku i domaćinstva očekuje skok cena“, konstatuje on. **Novinite**

SOFIJA – Gasovodni interkonektor između Bugarske i Rumunije biće izgrađen u junu ove godine, ali transport gasa ka Bugarskoj neće početi jer rumunska strana još nije postavila jednu kompresorsku stanicu, saopštio je u sredu bugarski ministar privrede i energije. Dragomir Stojnev je na jednoj gasnoj konferenciji u Sofiji rekao da je kašnjenje u odnosu na plan bilo izazvano odronjavanjem zemlje na jednom delu projektovane trase ispod Dunava. On je rekao da je došlo i do zastoja sa grčke strane u realizaciji dogovora o gradnji gasovoda između te dve zemlje, preko koga bi Bugarska dobijala do milijardu kubika gasa iz azerbejdžanskog polja Šah Deniz 2 i povezala se istovremeno sa gasnim čvorištem Baumgarten u Austriji. Stojnev je dodao da je Bugarska o ovom problemu obavestila Evropsku komisiju. On je podsetio i da je Turska, posle šest godina, nedavno dala politički pristanak za gradnju gasovoda kojim će se spojiti gasne mreže tih dveju zemalja. On nije obelodanio tehničke pojedinosti tog gasovoda, izuzev što je rekao da bi mogao biti sagrađen do 2016. **BTA**

SOFIJA – Bugarska je počela najavljene pregovore o partnerstvu sa grčkom gasnom kompanijom DEPA u izgradnji terminala za utečnjeni prirodni gas u blizini Kavale, na severu Grčke, objavili su u petak bugarski mediji. Interes za taj projekat pokazala je i Rumunija, preneo je Bugarski nacionalni radio, citirajući zvaničnike grčke državne kompanije. U informaciji se navodi da bi Bugarska regasifikovani LNG iz Kavale (foto – luka Kavala), preko svoje gasovodne mreže mogla dalje transportovati do susednih Rumunije i Srbije. **SeeNews**

SOFIJA – Cene prirodnog gasa u Bugarskoj biće smanjene za 2,73% od 1. aprila, odlučio je državni energetska regulator DKEVR. Regulator je odustao od namere da pojeftinjenje iznosi 4,57% i prihvatio predlog državne gasne kompanije Bulgargaz, prenosi agencija Focus. Sa tim pojeftinjenjem 1.000 m³ prirodnog gasa koštaće od 1. aprila 612,8 leva (313,4€, 431\$) (bez PDV-a).

BUDIMPEŠTA – Ukrajinska kriza loše će se odraziti na realizaciju Jadranskog gasovodnog koridora, procenjuje mađarski analitičar Tamas Pletser iz Erste Investa. Prošle jeseni najavljeno je potpisivanje zajedničke deklaracije između predstavnika Hrvatske, Mađarske i Ukrajine oko formiranja tog koridora kojim je trebalo da se povežu nacionalni gasovodni transportni sistemi tri zemlje, kako bi se gas iz Hrvatske, preko Mađarske mogao transportirati do Ukrajine. Prema planu, radilo se o gasu iz budućeg LNG terminala na Krku, Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP), kao i potencijalnih budućih nalazišta u Hrvatskoj.

Međutim, do danas ništa nije potpisano, a prema Pletseru budućnost tog projekta verovatno neće biti onakva kako je originalno zamišljeno. On, dodaje međutim da i bez Ukrajine, projekat ima smisla jer povezuje Mađarsku s LNG terminalom na Krku. Doduše, tada bi umesto pretpostavljenog kapaciteta od 10 do 20 milijardi kubika godišnje, on bi sveden na tri do šest milijardi iz LNG terminala na Krku, dovoljno za sigurnost snabdevanja Mađarske tim energentom, procenjuje Pletser. Portfolio.hu

BUKUREŠT – Rumunija će u aprilu uvesti dodatnu akcizu na goriva (od 0,07 evra po litru) a vlada će usvojiti i novi set fiskalnih mera kojima će se omogućiti “poreski urednim” prevoznicima da povrate nešto od dodatnih troškova nametnutih ovom odlukom, saopštio je premijer Viktor Ponta na sednici vlade u sredu. On je istovremeno okarakterisao demagoškim i neozbiljnim zahtev predsednika Rumunije Trajana Baseskua da se akciza ne uvodi, „jer bi trebalo da nam kaže odakle da prikupimo sredstva za budžet ... potrebna pored ostalog da mu isplatimo otpremninu kada uskoro ode u penziju“. BBR